

7 Μαΐου, 1999

Έντιμον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού
Κον Ουράνιο Ιωαννίδη
Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού
Λευκωσία.

Έντιμε Κύριε Υπουργέ,

Προ καιρού είχαμε ζητήσει συνάντηση από τον προκάτοχό σας, που ωστόσο μέχρι την ημέρα της αναδόμησής του δεν έγινε κατορθωτό να πραγματοποιηθεί.

Στη συνάντηση εκείνη ζητούσαμε να συζητήσουμε το τι δεν επέτρεψε τελικά την επί δοκιμαστικής βάσεως εισαγωγή της τουρκικής στα σχολεία. Ζητούσαμε επίσης να συζητήσουμε το θέμα των διδακτέων βιβλίων της Ιστορίας, σε σχέση με τη δημιουργία των προϋποθέσεων επανασυγκόλλησης των σχέσεων των δυο κοινοτήτων της χώρας μας.

Σχετικά θα παρακαλούσαμε να μας ορίσετε συνάντηση, κατά την οποία θα θέλαμε να συζητήσουμε τα δυό ως άνω θέματα καθώς και ευρύτερες πτυχές του θέματος "Παιδεία", όπως εκτίθεται στο μνημόνιο που επισυνάπτεται.

Με τιμή,

Μ. Θουκυδίδης
Γραμματέας

Υπόμνημα για τον Υπουργό Παιδείας

Συνηθίζεται να λέγεται και ορθώς, ότι η μόρφωση αποτελεί την καλύτερη επένδυση. Πράγματι η μόρφωση ανοίγει νέες προοπτικές και κατά κανόνα αφήνει ανεξίτηλα τα σημάδια της στη ζωή των ανθρώπων, πιο πολύ εκεί όπου η έκθεση σε εξωτερικές επιδράσεις είναι περιορισμένη, συνεισφέροντας σημαντικά τόσο στη διαμόρφωση του χαρακτήρα των ατόμων όσο και της κοινωνίας.

Με τα σημερινά δεδομένα της “σμίκρυνσης” του πλανήτη και της γρήγορης διακίνησης των ιδεών, η μόρφωση, όπως και άλλες πτυχές της ζωής μας, τείνει να πάρει χαρακτήρα παγκοσμιοποίησης, αν και η εκπαίδευση, σε σημαντικό βαθμό εξακολουθεί να αντανακλά τις επί μέρους κουλτούρες, που δε παραμένουν ωστόσο ατόφιες αλλά αφομοιώνουν αλληλεπιδράσεις.

Μιλώντας ειδικά για την Κύπρο, απλή αναδρομή σε εγκυκλίους και άλλα έντυπα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, θα καταδείξει ότι η φιλοσοφία της παιδείας διέπεται από αρχές και διακηρύξεις που έχουν τις ρίζες τους στην αρχαία Ελλάδα, συνεχίζουν με τις αρχές του Χριστιανισμού, τις άλλες κατοπινές θεωρίες και μπαίνουν στις παγκόσμιες διακηρύξεις για τη δημοκρατία, την ελευθερία και τα άλλα ανθρώπινα ιδεώδη για τα οποία πολέμησαν οι λαοί.

Χωρίς ούτε επί στιγμήν να αμφισβητείται τούτο το πλαίσιο των αξιών και σε μια προσπάθεια ευθυγράμμισης με τη σύγχρονη πραγματικότητα, είναι η άποψή μας ότι η εκπαίδευση της χώρας μας θα πρέπει να περιστρέφεται γύρω από τρεις άξονες:

- Εκείνο που να εκφράζει τις επί μέρους κουλτούρες των εθνοτήτων που συνθέτουν τον κυπριακό λαό και που διαφέρει για την κάθε εθνότητα.
- Εκείνο της διαμόρφωσης του Κυπρίου Πολίτη.
- Εκείνο που αναφέρεται στον Ευρωπαϊό Πολίτη.

Γίνεται σχετικά η παρατήρηση ότι, ενώ λογικά το εκπαιδευτικό σύστημα των Ελληνοκυπρίων θα προσιδιάζει με εκείνο της Ελλάδας και των Τουρκοκυπρίων με εκείνο της Τουρκίας και ενδεχόμενα και των Αρμενίων της Κύπρου να έχει στοιχεία του αρμένικου εκπαιδευτικού συστήματος, παρέλκει η ανάγκη υπόδειξης ότι, στο βαθμό που διαφέρουν τα πολιτικά συστήματα και θεσμοί των σχετικών πολιτικών χώρων, θα πρέπει να υπάρχουν και οι ανάλογες διαφοροποιήσεις και να γίνουν κατεπέκταση οι ανάλογες αναπροσαρμογές στο Κυπριακό Εκπαιδευτικό Σύστημα.

Ακόμα στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας, θα πρέπει να επενεχθούν εκείνες οι αλλαγές, που κρίνονται απαραίτητες για την πολιτική επιβίωση της χώρας και την προσπάθεια αποφυγής της διχοτόμησης. Ευκαιριακά γίνεται η παρατήρηση ότι, εκείνο που άμεσα κινδυνεύει αυτή τη στιγμή στην Κύπρο, είναι η ενότητα και η πολιτική επιβίωση της χώρας, και όχι τόσο τα πολιτισμικά της χαρακτηριστικά που παραμένουν αλώβητα, παρά τις αλλεπάλληλες κατακτήσεις της Κύπρου από ξένους.

Είναι η άποψή μας ότι, η ατόφια μεταφύτευση του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος στην Κύπρο, δεν εξυπηρετεί αυτή τη στιγμή τις πιο πάνω ανάγκες. Ούτε βέβαια και του Τουρκικού Συστήματος για τους Τουρκοκυπρίους, αφής στιγμής πάψει να υφίσταται η προσπάθεια αποκυπριοποίησης και πλήρους αφομοίωσης των Τουρκοκυπρίων από την Τουρκία και η Κύπρος θα λειτουργεί ως μια Ομόσπονδη, διζωνική έστω, Δημοκρατία.

Συναφώς θα πρέπει το κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα, σαφώς να διακρίνει ανάμεσα στην πολιτική και την πολιτιστική ταυτότητα και να επιδιώκει και τα δυό να διατηρήσει και να ενισχύσει. Επισημαίνεται ότι η Κυπριακή πολιτική ταυτότητα διαφέρει από τις αντίστοιχες της Ελλάδας και της Τουρκίας και λόγω πολιτεύματος και λόγω κάποιων ιδιαιτεροτήτων στους πολιτικούς στόχους και φυσικά και της πληθυσμιακής σύνθεσης. Αντίθετα στη δεύτερη περίπτωση υπάρχει πλήρης πολιτιστική ταύτιση των Ελληνοκυπρίων με την Ελλάδα και των Τουρκοκυπρίων με την Τουρκία, πράγμα που δε μπορεί να παραγνωρίζεται.

Είναι η άποψή μας ότι το Κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα δε μπορεί να μη λαμβάνει υπόψη αυτή τη διάκριση, πολύ περισσότερο σήμερα όπου τα πολιτειακά συστήματα βασίζονται στην έννοια του Κράτους των Πολιτών και όχι του Εθνοκράτους. Τούτο, ακόμα πιο πολύ ισχύει στην Κύπρο λόγω του πλουραλιστικού χαρακτήρα της χώρας αλλά και του ότι, αφής στιγμής θα εξευρεθεί λύση στο πολιτικό πρόβλημα της Κύπρου, οι Τουρκοκύπριοι θα αποτελούν μέρος της νέας Ομόσπονδης Πολιτείας. Το αντίθετο, η προσκόλληση στην έννοια του Εθνοκράτους, πέραν του ότι είναι πια εκτός χρόνου, θα συνεπαγόταν καταστροφικά για την Κύπρο αποτελέσματα και θα ενίσχυε τις διχοτομικές προσπάθειες της Τουρκίας.

Υποβάλλεται ως εκ τούτου ότι: Το εκπαιδευτικό σύστημα μιας χώρας στο βαθμό που λαμβάνει υπόψη τη κουλτούρα ή τις κουλτούρες που συνθέτουν το πληθυσμό της, στον ίδιο βαθμό θα πρέπει να δίνει την προσοχή του και στην έννοια του πολίτη της χώρας. Και τούτο γιατί έτσι δε θα αφήνονται οι φυγόκεντρες δυνάμεις να θέσουν σε κίνδυνο την ίδια την υπόσταση της χώρας. Και δεν είναι αυτός ο κίνδυνος υποθετικός για τη χώρα μας, αν αναλογιστεί κανείς τη για εικοσιπέντε χρόνια συνεχιζόμενη κατοχή μέρους της πατρίδας μας, τη θέση της Τουρκίας ως περιφερειακής δύναμης καθώς και τη σχετική εύνοια της οποίας απολαμβάνει από τους ισχυρούς της γης.

Συνοπτικά το Κυπριακό Εκπαιδευτικό Σύστημα, όσον αφορά τους Ελληνοκυπρίους, θα πρέπει να στοχεύει στη συντήρηση και τον εμπλουτισμό της Ελληνικής του κουλτούρας και συνάμα την εμπέδωση της έννοιας του Κυπρίου πολίτη και της νομιμοφροσύνης προς το Κράτος και την πατρίδα μας Κύπρο. Και τούτο γιατί οι στόχοι της Πολιτείας δεν αποσκοπούν παρά στην εξεύρεση μιας ομοσπονδιακής λύσης στα πλαίσια μιας ανεξάρτητης Κυπριακής Δημοκρατίας. Ακριβώς γιατί η τελική διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος θα βρίσκεται μέσα σε ομοσπονδιακά πλαίσια, θα ήταν ίσως σκόπιμο κάποιες αναφορές στις βασικές του πτυχές να δίδοντο μέσα από το εκπαιδευτικό μας σύστημα. Είναι φανερό ότι, σήμερα ελάχιστοι γνωρίζουν τι είναι ένα ομοσπονδιακό σύστημα και πως λειτουργεί. Θα ήταν ίσως σκόπιμο να προετοιμαστεί κατά κάποιο τρόπο το έδαφος για τους αυριανούς πολίτες, ώστε να γνωρίσουν και να δεκτούν τις επερχόμενες πολιτειακές αλλαγές. Η σημερινή άγνοια περί την Ομοσπονδία και οι σχετικές αρνητικές προδιαθέσεις, κινδυνεύουν ακόμα και στην περίπτωση εξεύρεσης λύσης να μας οδηγήσουν σε παρόμοιες περιπέτειες εκείνων του 63 και του 74. Ταυτόχρονα το εκπαιδευτικό σύστημα θα πρέπει να προετοιμάζει τον Ελληνοκύπριο για τον άλλο βασικό στόχο της Πολιτείας, εκείνο του Ευρωπαϊού Πολίτη, του οποίου τα χαρακτηριστικά δεν εξαντλούνται στη νομική, πολιτική και οικονομική τους κατάσταση αλλά μεγάλο μέρος καταλαμβάνει η πτυχή του πολιτισμού.

Υπό το φως των ανωτέρω, είναι η γνώμη μας ότι το εκπαιδευτικό κυπριακό σύστημα χρήζει σημαντικών αλλαγών. Όχι μόνο από την ανάγκη προσαρμογής στη σύγχρονη τεχνολογία αλλά ακόμα για να ανταποκρίνεται στους δύο στόχους που έχει θέση η Πολιτεία: Της συμβίωσης όλων των εθνοτήτων της Κύπρου σε μια κοινή πατρίδα και όπως ελπίζεται, της στο όχι πολύ απομακρυσμένο μέλλον απόκτησης της ιδιότητας του Ευρωπαϊού Πολίτη.

Πιστεύουμε ότι αυτές μας οι σκέψεις και εισηγήσεις θα μπορούσαν να αποβούν ωφέλιμες για την Κυπριακή Παιδεία του επικείμενου αιώνα.